

формування позитивної мотивації навчання // Методика викладання мистецьких дисциплін. – 2013. - №14. – С. 319-323.

Ю.І. Якименко,
асистент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

СИСТЕМА КАРЛА ОРФА, ЯК ІДЕАЛЬНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Постановка проблеми. В умовах сучасного розвиненого суспільства постає проблема творчого розвитку дитини за допомогою нових нестандартних форм і методів. Але навчити дитину творчості не творчими методами неможливо. Саме тому педагог має володіти методами творчої взаємодії з дітьми засобами мистецтва.

Мета статті. Оскільки основною характеристикою орф-підходу є акцент на творчості та розвитку креативних здібностей дітей, довести необхідність і доцільність його застосування у навчально-виховному процесі.

Викладення основного матеріалу. Дитина, навіть найменша, це особистість. Особистість і душа дитини - неповторні. А хто такі дорослі? По суті це діти, які просто виростили. Ми всі дуже різні, і зовні, і внутрішньо, але хтось при цьому відчуває себе щасливим і самодостатнім, реалізованим, а хтось навпаки. Корінь проблеми, як вважають психологи, потрібно шукати саме в дитячому віці. З дитини, яка отримує можливість вільно творити в позитивному середовищі, виростає щаслива доросла людина. І в цьому контексті орф-підхід дає дитині ідеальне середовище для всебічного розвитку і навчання через музику, творчість і імпровізацію.

Карл Орф - австрійський педагог і композитор, автор всесвітньо відомої «Карміна Бурана», розробив свою систему навчання більше 80 років тому. Але і до цього дня вона не втратила своєї актуальності. Більш того, кількість педагогів, які працюють за цією системою в багатьох країнах світу, зростає з кожним днем. Так в чому ж секрет і унікальність орф-підходу?

Система Карла Орфа - це практичний спосіб виховання і навчання через мистецтво і творчість, заснований на єдності і взаємодії музики, слова і руху. Звучати і рухатися властиво всьому живому на Землі. І, коли дитина починає видавати звуки або музикувати, вона ніколи не робить це відокремлено від руху. На ранньому етапі розвитку дитина завжди об'єднує ці дії. Уявіть собі маленьку дитину, яка чує музику: що вона починає робити? Рухатися, танцювати. А подорослішавши, людина відчуває ту саму потребу, але на людях дозволяє собі лише притупувати в такт ногою, коли чує улюблену музику, вся буря емоцій, як правило, відбувається «всередині». Карл Орф в своїй системі повертається до тих часів, коли музика існувала в єдності з рухом і словом.

Орф-педагогіка - це альтернативна система музичної освіти, оскільки головною складовою в ній є імпровізація. За Орф-методом музику створюють тут і зараз. Діти щоразу потрапляють у ситуацію, як у звичайному житті, де треба спонтанно реагувати на те, що відбувається. Звичка аналітично все опрацьовувати вироблена в дорослих. Вони аналізують «головою», часто не залучаючи до процесу два потужних аналізатори – тіло та сфера чуттів. Тож Орф-заняття допомагають активувати ці сфери в дитини — віднайти баланс між тілом, розумом і своїми відчуттями.

Викладачу музики дуже важливо «бачити» процес музикування не просто як розвиток музичних здібностей, а як загальний процес розвитку людини. Бо не можна розділити відчуття, почуття, знання й навички. Це все одно, що розкласти по різних «кутках» голову, серце та руки. Кожна людина функціонує як єдина система. Але часом цей процес порушується, приводить до дисгармонії, втрати балансу.

Академічна система побудована на вивченні вже готового, створеного кимось, матеріалу, а орф-підхід, в першу чергу, знайомить дитину зі світом творчості. Граючи на музичних інструментах, кожна дитина пробує створювати свої музичні шедеври, проявити себе за допомогою звуків і руху. Педагог приділяє багато уваги імпульсам дитячої креативності та допомагає надати цим імпульсам форму. У дитини формується особиста «композиторська, рухово-звукова творча база», а вже потім виникає зацікавлення творчістю інших. Отже, спочатку створюємо своє, а потім долучаємося до створеного іншими - дитині стає цікаво знайомитися з більш складним матеріалом. У цьому полягає один з основних принципів орф-педагогіки: від простого - до складного, від деталей - до загального.

Діти дуже жваво відгукуються на мову музики, тілесно і емоційно реагують на неї, щиро висловлюють свої почуття. Орф-підхід, «розуміючи суть» дитини, дає йому повну свободу, декларує гармонійне і збалансоване навчання музиці і музикою. Дитині дається можливість відчути музичний процес, «прожити» його емоційно, тілесно, як би «привласнити» його, тобто зрозуміти, як свій власний. В цьому проявляється ще один принцип орф-підходу: навчання в дії. Тобто, практика завжди випереджає теорію.

Головною умовою ефективних занять є радість! Та відсутність будь якого тиску на дитину, а також відсутність будь-яких конкретних оціночних суджень. В концепції орф-педагогіки «все може бути всім». Це, так би мовити, процес заради процесу. При цьому не можна сказати, що наявність кінцевого результату зовсім не важлива. Важлива! І результат на певному етапі обов'язково з'явиться, але вірніше буде сказати, що більш важливим є усвідомлення дитиною себе і свого власного позитивного творчого досвіду у цьому процесі і результаті. Бо саме через такий позитивний досвід дитина набуває індивідуальності, особистої творчої жилки, розкнутості, свободи і бажання творити знову і знову, не боячись критики. Ця концепція підходить усім вчителям, які хочуть «іти за дитиною», свідомо і ненав'язливо розвиваючи її творчі здібності.

Педагогічні ідеї Карла Орфа використовують і як арт-психотерапевтичні. Вперше це зробила Гертруда Орф (*Gertrud Orff*). Працюючи з «особливими» дітьми, вона корегувала їхній емоційний стан та поведінку, налагоджувала комунікацію на довербальному рівні.

Побудова терапевтичних відносин не є основним завданням Орф-педагогіки, але в процесі «живого» музикування ці відносини так чи інакше формуються й допомагають розкривати можливості учасників зповна. Орф-заняття завжди має ресурсний і потужний терапевтичний ефект для розвитку насамперед невербальних реакцій. Педагог створює середовище для змін, використовуючи для цього буденні речі. Те, з чим ми стикаємося щодня в процесі спілкування, на Орф-занятті потрапляє у фокус уваги. Імпровізуючи в оркестрі або під час танцю, дитина шліфує ті навички, які не можна відпрацювати аналітично. Мозок просто не в змозі обробити інформацію, закодовану в творчому процесі. Діти вивільняють реакції в звуці, русі й одночасно задовольняють свою потребу творити.

І це завдання набагато ширше, ніж просто розвиток музичних здібностей. Досвідчений орф-педагог, враховуючи все це, може розробляти спеціальні творчі музичні завдання і закріплювати з їх допомогою у дітей нові навички:

- ✓ розвивати індивідуальність, здатність до імпровізації, вміння фантазувати, бачити і чути світ по-своєму;
- ✓ використовувати гру, як основний метод розвитку музичних здібностей;
- ✓ розвиваючи міжпівкульові взаємодії, тренувати різні види уваги, швидкість реакції, відчуття часу і простору;
- ✓ адаптуватися до нової ситуації;
- ✓ координувати свої дії з діями інших, працювати в команді; чути один одного, піклуватися про інших;
- ✓ ділитися, чекати своєї черги;
- ✓ бути лідером самому, але і дозволяти бути лідером іншому, залишаючись на другорядних ролях;
- ✓ зберігати позитивне мислення в складних ситуаціях;
- ✓ говорити про свої емоції, контролювати свої емоції, керувати ними;
- ✓ розуміти і приймати емоції інших, іншими словами, розвивати емоційний інтелект;
- ✓ досягати своєї мети і не боятися поразок.

Орф-музикування активує процес відчуття себе, своїх потреб, спонукає дитину рухатися, як у прямому, так і в переносному значеннях цього слова. Створюючи музику з усього, що є навколо, дитина насолоджується цим процесом, а не лише його результатом. Вона вчиться бачити все крізь призму гармонії. Це бачення заряджає позитивом, надає сил та ресурсів, поліпшує, а іноді навіть докорінно змінює життя та відкриває нові можливості для розвитку.

Висновки. Заняття за системою Карла Орфа - це унікальна можливість, що дозволяє в ігровій формі, через дотик до мистецтва розвинути в дітях креативність і творчість, а також дати їм можливість набути масу корисних для подальшого життя навичок. Тому вважаємо необхідним його застосування в роботі з дітьми будь-якого віку.

Література

1. Гудкин Д., Пой, играй, танцуй! Введение в орф-педагогiku. – М.:Издательский дом «Классика-XXI», 2013. – 256с., ил.
2. Завалко К., Фір С., Основи орф-педагогіки: навчально-методичний посібник /Завалко К.В., Фір С.В./ під заг. ред. К.В.Завалко. – Черкаси: Друкарня «Черкаський ЦНП», 2013. – 162 с.
3. Завалко К., Творчість та креативність в орф-підході. – Орф-підхід у розвитку креативності: шляхи інтеграції в сучасну мистецьку освіту: зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. 17 березня 2019 року, м.Київ / за аг.редакцією К.В.Завалко. – Чернігів: ПАТ «ПВК» Десна», 2019-68с.
4. Черноус Т., Орф-метод як терапія. – Електронний журнал «Музичний керівник», №11, листопад 2017 року.

О. Яріш,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, ст. викладач О.А.Шикирінська

ЕСТЕТИЧНЕ СТАВЛЕННЯ ДО МИСТЕЦТВА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. В умовах становлення національної системи освіти демократичної України зростає потреба у відродженні естетичної культури молодого покоління як джерела формування високої духовної особистості, формування у майбутніх громадян естетичного ставлення до мистецтва, витончених смаків, уподобань, культурного світогляду, утвердження норм та цінностей української культури. Згідно з державними документами (Державним стандартом початкової загальної освіти, Державною програмою "Вчитель", Державною національною програмою "Освіта" ("Україна XXI століття"), Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті) у процесі навчання учні початкових класів мають прилучитися до різних видів українського мистецтва, розмаїття його жанрів і стилів, вітчизняної та світової культури у контексті світових культуротворчих процесів [3]. Метою сучасної початкової школи є забезпечення всебічного розвитку духовної сутності дитини, становлення її особистості, цілеспрямоване виявлення і розвиток її природних здібностей, нахилів, потенційних обдарувань, інтелектуальної та естетичної культури. Важливого значення у цьому контексті набуває осмислення ролі мистецтва в естетичному вихованні